

Jyskyjärven riippusiltojen vieriltä

Jyskyjärven kylästä meistä useimmille tulee mieleen riippusillat. Kylästä, saaristolaisten ja kylänväen elämästä emme tiedä paljonkaan. Siksi päätin käydä katselemassa paikan päällä ja kertoa näkemästäni muillekin.

Kylätie ei ole hiljainen

Jyskyjärvelle on Kostamuksesta vain noin sadan kilometrin matka, mutta kylä jääkin syrjään valtateistä. Sinne johtava sivutie erkanelee Lietmajärveen johtavasta pikitiestä vasemmalle paikassa, missä ennen oli passintarkastus, nyt GAI eli liikennemiliisi. Kyltissä lukee Borovoi.

Menneenä kesänä tiellä oli vilkasta, sillä kauttakulkuliikenne Uhtualle, Paanajärvelle ja Kemiinkin kulki tätä vanhan Jyskyjärven kylän halki menevää kuoppaista soratietä. Nyt tietä kunnostettiin oikein tolkusti; soiden kohdalle oli tehty uusia rumpuja, kaivettu syviä ojia ja ajettu tielle korkeat kinokset hiekkaa ja kiviä. Monesti jouduin matkatoverini Irjan kanssa raahaamaan isoimpia niistä ojaan pois auton edestä. Ensi kesänä tie lienee kuitenkin entistä paremmassa kunnossa.

Liikennettä tuolla 80 kilometrin mittaisella soratiellä oli todella paljon; suomalaiset puutavararekat jyräsivät vastaan me raskaassa lastissa, tyhjt rekat, maasturit ja Ladat pyyhälsivät kivet sinkoillen ohitse. Minä laahustin maatahipovalla autollani etanan vauhtia, osan matkaa ajoitin tien (maan tavan mukaan) väärää puolta eli sileämpää laitaa ja olin tietukkonna kaikille mieskukselle...

Saaristoon majaillemaan

Jyskyjärven vanha kylä sijaitsee samannimisen järven eteläpuolella aivan Tsirkka-Kemijoen eli Tsirkkemin alajuoksun suistossa. Koulu, kaupat, posti, kirjasto, tsasouna, kalmismua ja pääosa taloistakin on mantereen puolella, mutta paljon taloja on kolmella saarellakin: laskin niitä olevan 84.

Saaria kutsuttiin aikoinaan ensimmäiseksi, toiseksi ja kol-

Dobrininan saaren vanhoja karjalaistaloja ja siistiä Tsirkka- Kemijoen rantaa.

manneksi saareksi, mutta nykyään niillä on oikeat nimet: Celonaja eli Vihreä saari, Antikainen ja Dobrinina.

Kylään päästyä ajoitin kahden autosillan kautta kolmannelle saarelle eli Dobrininalle. Autosillat ovat pitkiä, varmaan paljonkin yli satametrisiä puusilloja, puuarkkujen päälle rakennettuja. Nyt jotkut arkuista ovat vajonneet joen pohjaan ja sillat ovat notkollaan. Toisen sillan kaide oli tartunut ohiajaneen traktorin kuormaajan ja mennyt menojaan, lisäksi siltapalkit kuljeskelivät irrallaan pölkkyjen päällä.

Tapasimme saaren puutarhassa työskentelevän **Tanja Prokopenkon**, joka otti huostaansa tuomamme lastenvaatteet ja kengät luvaten etsiä niille tarvitsijoita. Sitten Tanja etsi meille asunnon Helmi Fokinan luota.

Siellä olimme kuin mummolassa. Ristimme talon "Helmin hotelliksi", ja Helmi kertoi **Petri Niikon** antaneen juuri tuon saman nimen hänen kodilleen. Petri oli käyttänyt menneenä kesänä kaksi 45 hengen turistiryhmää Jyskyjärvellä ja majoittanut heidät Helmin hotellin lisäksi monen muunkin mummon mökkiin. Mielellään mummut ottaisivatkin matkailijoita; tuovathan nämä tuliaisia ja jättävät maksuksi rahaa.

Sillat ovat elämänpolkua

Helmin poika Jegortyöskentelee Borovoissa metsätraktorin kuljettajana, mutta oli nyt kesälomalla. Hän lähti ajeluttamaan meitä moottoriveneellä jolle kaikkien siltojen alitse ja saarten ympäri.

Autosilloja on kolme. Ensimmäinen silta yhdistää mantereeseen Antikaiseen, jonka halki kulkee tie Tsirkkakemin toisen haaran rantaa. Siellä on toinen autosilta, jota myöten tie jatkuu Uuteen Jyskyjärveen - se on seitsemän kilometrin päässä sijaitseva metsätyökeskus, posolka, - ja sen kautta Uhtuan suuntaan. Kolmas autosilta, jonka ristin "röttelösillaksi", johtaa Antikaiselta Dobrininaan. Vihreälle saarelle ei pääse autolla.

Kuuluisat ja komeat riippusillat on rakennettu 1970-luvulla. Nyt viime kesänä toinen Dobrininan silloista uusittiin melkein kokonaan. Melkoinen urakka siinä oli ollutkin entisen purkamisessa ja uuden kokoomisessa. Lautaa ja lankkua siltaan oli uponnut monia auto-kuormallisia. Eniten ihailin ja ihmettelin sitä, miten kaikki purkujätteet oli korjattu pois ja työmaan jäljet siistitty.

Riippusilloja on mantereeseen ja Dobrininan välillä kaksi,

kolmas silta yhdistää Antikaisen ja Celonajan, Vihreän saaren.

Riippusillat ovat elintärkeitä kyläläisille. Niitä myöten mummut kulkevat mantereen puolelle kauppaan, postiin ja muille asioilleen ja poikaviikarit hurrustelevat polkupyörillään kouluun ja koulusta kotiin. Ensikertalaista sillan notkuminen hirvittää; minäkin roikuin kaksi käsin kaiteissa kiinni, katselin taivasta (Helmi käski!) ja keinottelin joen ylitse.

Ennen riippusilloja joka talossa piti olla monta venettä, mummut muistelivat. Uittokausina jokiväylä tukkeutui puista ja ihmisten oli hypittävä tukilta toiselle päästäkseen kauppaan mantereen puolelle. Lapset juoksisivat pyörivien tukkien päällitse kouluun. Monesti pikkutyöt tipahtivat jokeen, mistä isommat pojat kiskoivat heidät hiuksista kuiville. Välitunnilla joki oli mustanaan koululaisia puilla keikkumassa ja iltaisin sama mellastus puunnippujen ja tukkien päällä jatkui: rohkeimmat ottivat hurukyytiä kauas alavirtaan.

Jokiuitot loppuivat 1980-luvulla. Saariston väelle niiden loppuminen oli helpotuksesta huolimatta harmin paikka: jokirannan asukkailla oli näet ollut lupaa koota polttopuikseen kaikki rannalle juuttuneet puut.

1998

Näin saatiin ilmaiset polttopuut. Nyt honkakuorman hintaan menee hyvinkin kuukauden eläke!

Mummut kertoivat minulle myös joen nykyisistä mellastajista. muutamat suomalaismiehet olivat viime kesänä kuljettaneet jolle vesiskooterinsa. Kun jokin asia Suomessa kielletään tai sitä rajoitetaan, niin Suomi-pojat, kuten Jyskyjärven mummut heitä nimittivät, haavevat pelipaikan rajan takaa. Mummot olivat bunukkoineen istuneet rannalla ja ihmetelleet meluisaa "Suomi-sirkusta".

Saaret mökkeineen

Kaikkein parhaimman käsityksen saarien asutuksesta saa joelta hitaasti lipuvasta veneestä. Talot seisovat päädyt joelle päin pitkin rantaa. Aivan vesiraja on tyhjä, sillä saunoja ei ole saanut rakentaa rannoille vettä pilaamaan. Talousvesi rahaan sankoilla alhaalta joesta keittiöön, pyykkivedeksi ja navettaan karjalle. Monen mummun haaveena onkin pumppu pihassa ja letkun toinen pää joessa.

Saarten rannat ovat paikoin hyvinkin jyrkät. Rantatöyräillä näkee mökkejä, joista on täytynyt rakentaa alas veden ääreen jopa 10-15 metriä pitkät kaidepuulla varustetut portaat. Kyläläiset kertoivat myös onnettomuudesta: saunamatkalla ollut mummo "katosi". Hän oli pudonnut jyrkänteeltä jokeen ja ruumis löydettiin vasta vuosien kuluttua ajosiltojen luota.

Eniten taloja on Dobrininan saarella, 49 laskujeni mukaan. Jyskyjärven kylä säästyi sodan tuhoilta, sitä ei poltettu, joten osa rakennuksista on vanhoja, kauniita hirsitaloja. Nuori polvi on alkanut ahkerasti kunnostella saaren rakennuksia. Taloja on vuorattu ja maalattu ulkopäin. Saarella asuvalla **Ivan Grifginillä** on sahalaitos. Siitä saadaan lautoja, mutta naulat ja maalit haetaan Suomen kaukoista.

Tontit ovat yleensä pieniä, kooltaan ehkä 600 - 800 neliötä. Rakennusten lisäksi niille ei mahdu paljon muuta kuin perunapello ja tie. Vieressä olisi kyllä entisen kolhoosin laajat pellot, mutta niistä ei lisämaata kuulemma myydä. Niinpä lampaiden heinät pitää keräillä joen rannoilta ja teiden varsilta. Ainoat kotieläimet, joita saarella näin, olivat lampaat, kanat, koirat ja kissat, mutta Helmi kertoi, että jollakulla on myös lehmä navetassaan. Itse hän aikoi

"Saaristolaisten elämänpolku", viime kesänä uusittu riippusilta Dobrininalta mantereelle päin valokuvattuna.

ottaa karsinaan syksyn tulleen sianporsaan.

Dobrininan puutarhat

Dobrininan saaren erikoisuutena ovat puutarhat. Siellä työskentelee nyt kolme naista, jotka kasvattavat kasvihuoneissa tomaatteja ja muita vihannuksia. Pihalla on monivuotisten kukkien taimitarha, läheisillä niityillä satoja viinimarjapensaita ja suuret mansikkapellot. Marjojen ostajia kulkee Kostamuksesta saakka.

Jyskyjärven sairaala on ollut suljettuna jo viistoista vuotista. Suuri, hirsinen rakennus, johon johtaa viidet, kaiteelliset rappuset, seisoo puutarhan kupeella aavemaisena kummitalona. Verhohetaleet roikkuvat rapistuneen talon ikkunois-

sa ja piha pensaineen on retuperällä.

Sairaalan lääkäreistä **Aleksandra Dobrinina**, joka tuli saarelle v. 1935, toi kukkien, pensaiden ja jalopuiden taimia Moskovan lähellä sijainneelta Mitsurin puutarhalla, istutti niitä sairaalan ympäristöön ja perusti puutarhan. Sieltä pensaat ja kukkasat levisivät ympäri saarta talojen pihoihin, rantapolun varteen ja jokitermällekin. Nykyäänkin niitä näkee siellä täällä, mutta ne rehoittavat hoitamattomina villivatuksen ja horsmien seassa. Osa vanhoista poppeleista on kaadettu pois asuntoja varjostamasta tai karsittu tynkärangoiksi.

Lääkärineiti Dobrinina piti aikoinaan yllä siisteyttä saarellaan. Joka kevät hän kulki tarkistamassa, olivatko talojen pihat lakaistu, rannat siistitty ja roskakasat poistettu teiden var-

silta. Aleksandra Dobrinina jäi saarelle loppuiäkseen ja vielä eläkkeellä ollessaankin hän kierteli taloissa ja pihoilla. Kerroivat hänen kulkeneen sairaalassakin potilaita tervehtimässä ja viemässä heille kukkasia. Vastasyntyneille äideille hän oli poiminut syötäväksi mustia mesimarjoja.

Aleksandra Dobrinina kuoli v. 1963 ja lepää Jyskyjärven kalmisuualla. Saari sai hänen nimensä Dobrinina, ja sen ainoa tie on Dobrininankatu. Taisipa häneltä jäädä saarelle muuttakin perintöä: vanhemmat ihmiset ainakin muistavat vielä lääkärinsä määräyksen pitää jokivarsi ja pihat siisteinä.

Elämänmenoja jokivarressa

Olisin halunnut mennä vielä

Jyskyjärven kylän saaristo vuonna 1998.

Tsasouna valmistui 1998

MANTEREEEN PUOLI

Täällä ovat koulu, kaupat, kulttuuritalo, kirjasto, posti, aputalouden rakennukset ja enin osa asuintaloista.

Kalmismaa
Kostamukseen Borovoihin

samana iltana käymään kalmismualla, mutta Helmi sanoi, ettei se ole sopivaa. Kalmismualla käydään vain aamupäivisin, ei koskaan iltasella. Vainajatkin haudataan aina ennen puoltapäivää.

Niinpä läksimme Irjan kera vaeltamaan jokivarren polulle ja katselemaan elämänmenoajoella. Miehet ajoivat verkonsalakuun ajosillan alitse Jyskärveen. Muikun kutuaikaan verkkoja viedään aina Ala-Kuittiin asti. Joesta ei pyydetä verkoilla, vaan uistimen heittäjät seisovat laitureilla ahventa vetämässä. Lokit kaartelivat joen yllä ja sorsat lipuivat veden päällä. Vähitellen ilta hämärtyi ja punainen auringonlasku heijastui veden pintaan. Joen toisella puolella mantereella valot alkoivat loistaa talojen ikkunoista, mutta kylä ei hiljennyt; sieltä kuului vasaran pauketta, kun miehet naulasivat eräiseen taloon kattoa.

Kalmismua ja pokoinnikat

Vanhassa karjalaiskylässä kalmismua on sekin kylänosa, sillä siellä nukkuu isoin osa itse kunkin suvusta ikuuntaan sammalpeitteen alla. Helmi kuljetti meidät katsomaan jyskyjärveläisten viimeisiä leposijoja. Kalmismua on suuri ja se sijaitsee mantereen puolella jokivarren kuusikossa. Vanhimmilta haudoilta ristit ovat lahonneet pois ja sieltä erottui vain Jyskyjärven ensimmäisen opettajan kivipaadella katettu hauta vuodelta 1899. Venäläismallisia "rautahäkkeitä" oli vain muutamia; useimmille haudoille oli pystytetty puuristi ja niissä riippui tuulipaikkoja.

Helmin mies Olavi ja kaksi hänen poikaansa olivat vierekkäisissä haudoissa. Haudoilla kasvoi monivuotisia kukkia. Helmi muisteli heitä; hän otti taskustaan keksin, puraisi siitä palasen - söi vainajien kanssa - ja murenteli loput keksistä haudoille.

Kyselin ruumisarkuista, ja Helmi kertoi, että kylässä on kolme arkuntekijää. Arkun päällyskankaan värin omaiset voivat itse valita. Yleisin tapa on, että lasten ja nuorten arkut päällystetään punaisella kankaalla, mutta vanhemmille ihmisille on alettu käyttää valkoista tai tummansinistä kangasta.

Helmi kertoi myös ruumiinvalvojisista. Kesäisin helleaikaan vainajat haudataan melkein heti, mutta talvisaikaan vainajaa pidetään kotona avoi-

Kaunis kaivo Dobrininan saarella. Kaivo on kylässä harvinaisuus, sillä vesi otetaan joesta.

messa arkussa kolme päivää. Naapurit ja ystävät tulevat valvomaan yötä päivää surutaloon omaisten kanssa. Talonväki keittää tsäijyä ja tarjoaa syötävää, ehkä viinapaukunkin. Vieraat menevät aikansa istuttuaan ja toisia tulee tilalle. Hautajaisten jälkeen pidetään nelikymmenpäiväiset muistelijaist ja silloin mennään kalmoille viemään pokoinnikalle syötävää. Seuraavat muistelijaist ovat sitten kuoleman vuosipäivänä.

Ostosretki mantereelle

Antikaisessa on pieni valtion kauppa. Mantereen puolella on kolme yksityiskauppaa ja kaksi valtion kauppaa. Valinnanvaraa siis on. Helmi osti valtion tavaratalosta, sillä siellä sattui olemaan "tämnpäiväistä" leipää. Tiskillä lojuvalla helmitaululla Helmi koetti opettaa minulle yhteenlaskua, mutta en oppinut. Tekstiiliostostolla roikkui henkarissa kaksi mekkoa, hyllyllä oli kaksi paria kenkiä ja viisi karvahattua. Muut osastot olivat kutakuin tyhjä.

Kaupassa seisovat mummut kertoivat, että nuoret kulkevat Suomessa ostamassa melkein pä kaiken tarvitsemansa nau-loista lähtien kumikenkiin asti. Venäläiset kumikengät kestävät hyvä jos viikon ehjinä. Helmi oli leikellyt niistä kaikista repaleiset varret pois ja saanut siten "kotinpäitä", joita lojui porstuan lattialla kasapäin. Niillä kotinpäillä mekin kulkea-

lonksutimme pihamaalla ja pihanperällä.

Erään yksityiskaupan hauskin myyntiartikkeli oli lasitiskin tekokynsikasa. Kaupassa seissyt pikkutyttö alkoi ruikuttaa äidiltään: "Äitiii, osta minulle tekokynnet, osta tekokynnet"! - Tyttö jäi ilman tekokynsiä.

Kaupun lähellä oli ravintola ja minua alkoi janottaa. Sain kuitenkin rauhassa riutua janooni, sillä mummut sanoivat ravintolan olevan auki vain "ruoka-aikoina". Nyt ovesta riipuikin suuri munalukko.

Koulutus ja kulttuuri

Saimme kuulla, että Jyskyjärvellä asuu lähes 900 ihmistä ja että melkein kaikki ovat karjalaisia. Koulussa on sata oppilasta, luokat I-XI ja 15 opettajaa. Suomea opetetaan neljä tuntia viikossa. Englannin opettajaa ei viime lukukaudelle saatu. Jyskyjärven ystävyyskunta Muhos on lahjoittanut koululle tietokoneen ja monistuskoneen. Koulussa toimii karjalankielinen lapsikuoro.

Koulun opettajien johtamassa aikuisten folkloreryhmässä on 15 laulajaa, mutta soittoniekkia puuttuu. Ryhmä esiintyy kulttuuritalon juhlissa, mm. elokuun 28. pnä pidetyssä Špuassun päivän pruasniekassa. Silloin vieraina olivat muhokselaiset. Lauluryhmä esiintyy pyydyttäessä myös Suomesta tulleille turistiryhmille.

Kulttuuritalolla on disko-

teekki, muttei aikuisten tansseja. Kinoja siellä ei näydetä, koska kukaan ei tule niitä katsomaan.

Kirjastossa ja postissa

Kirjasto oli vielä kiinni, joten menimme tutustumaan samassa talossa toimivaan postiin. Luulin sitä ensin ruoka-kaupaksi, sillä sisällä ei ollut muuta postinäköistä kuin tiskin takana istuva kammattu postineiti. Helmi kertoi selvennykseksi, että ihmiset ottavat postista ruokatarvikkeita saamallaan lipukkeilla, koska palkka -ja eläkerahat ovat myöhässä, toisin sanoen postista annetaan rahan asemasta ruokaa.

Kirjaston auettua pääsimme lukemaan lehtiä. Pöydällä pyöri venäläisten lehtien seassa karjalankielinen Oma Mua sekä Uhtuan lehti Vienan Viesti, mutta -yllätys, yllätys! Pari vihreäkantista Karjalan Heimoakin näkyi niiden joukossa.

Toinen yllätys löytyi perimäisen sopen alimmalta hyllyltä: siellä oli kolme metriä suomenkielistä kirjallisuutta, joista kirjastoneiti ei osannut sanoa juuta eikä jaata. - Mummut arvelivat, että Petri Niikko vissiin oli kulkiessaan tuonut ne tänne.

Enempää kulttuuritarjontaa en jaksanut enää sulattaa sinä päivänä, joten poistuimme kirjastosta.

Oppaamme ja karttatietojen kerääjä Helmi Fokina matkalta kauppaan.

Yleinen ongelma

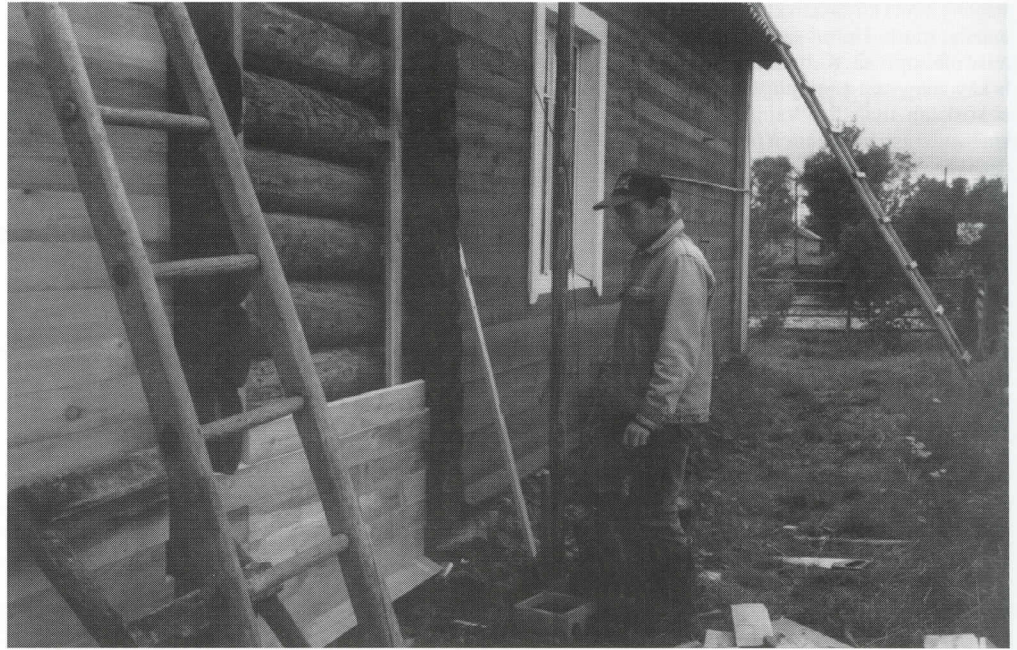
Minulle tuli hätä, kuten sanotaan. Etsin naistenhuonetta 'puuteroidakseni nenääni', kuten hienosti sanotaan. Helmi osoitti sormellaan kirjaston edustan pömpeliä, jonne säntäsin sisään, mutta jo seuraavassa silmänräpäyksessä salamavauhdilla ulos lähimpään nokkospusikkoon - puuterioimaan nenääni!

Kuulin myöhemmin Kuhmossa, että eräs täkäläinen kirvesmies oli oma-alotteisesti ryhtynyt kulttuurimieheksi, laatinut yleiseen käyttöön tarkoitettua kulttuurihuoneen (suomeksi sanottuna huussin) piirustukset ja käynyt eräässä kylässä opastamassa rahvasta moisen tekemisessä. Olipa hän itsekkin naulannut johonkin kylään semmoisen Kanalan ja Kukkolan.

Aputalous ja muut palvelut

Kiersimme katsomassa suurta navettaa, jonka omistaa aputalous. Siellä oli 30 lehmää, jotka kesäisin vähän lypsävätkin, mutta talvella ovat lakossa joka sorkkaa, kertoivat kaikkietävät mummut. Tällä apukolhoosilla on lehmien lisäksi kaksi hevosta ja muutama työmies.

Työpaikkojen vähennys Kalevalan piiriin kuuluvassa Jyskyjärven kylässä oli alkanut jo ennen tätä päivää. Piirin herrat veivät nuorisolta työpaikat ja lopulta nuorisokin kotikylästään. Jyskyjärven leipomo lo-

Kylän nuoriso remontoi ahkerasti taloja; tässä Jegor Fokin laudoitushommissa.

petettiin 20 vuotta sitten, sairaala 15 vuotta sitten, kirjakauppa ja apteekki 10 vuotta sitten jne. Kylässä on enää ensiapuasema ja ambulanssi. Jos tarve vaatii, ambulanssi vie potilaan Borovoihin tai Uhtualle - jos sitten kelirikkoaikana pääsee mihinkään suuntaan.

Satunnaisista kuljetusvaikeuksista on esimerkkinä kylän leipähuollon ongelmat. Jyskyjärvelle leipä tuodaan 150 kilometrin päästä Uhtualta tai lähempää Borovoista. Viime keväänä tulva katkaisi Jyskyjärven tien niin pahasti, ettei leipäauto päässyt kylään viikkokausiin. Tielle piti viedä vene, johon Borovoin leipäauto pur-

ki leipäkuormansa. Sitten vene soudettiin "toiselle rannalle" ja lastattiin uudestaan jyskyjärveläiseen autoon, joka toi leivät Jyskyjärven 900 asukkaana syötäväksi

Mummujen junamatka

Uhtuan suuntaan kylästä kulkee linja-auto joka päivä, mutta Kostamuksen ja Jyskyjärven välillä ei ole bussilinjaa. Junalla voi matkustaa uuden Jyskyjärven ja Kostamuksen väliä.

Helmi ja Anni olivat päässeet Kostamukseen henkilöauton kyydissä, mutta päättivät

palata Jyskyjärven junalla. He nousivat Kostamuksessa junaan ja matkasivat siinä Lietmajärvelle, missä tuli junanvaihto. Siellä pitää vaihtaa Petroskoin suunnasta tulevaan ja pohjoiseen Uuteen Jyskyjärven menevään junaan. Junaa vaihdettiin ja taas mummut istuivat vaunussa katsellen ohitse kiitäviä maisemia. Annin mielestä ne näyttivät kumman tutuilta ja Helmi puolestaan ihmetteli matkan pituutta. Ihmettelyt lopuivat, kun silmiin ilmestyi kyltti: Kostamus.

Tsasouna on keskellä kylää

Kaunis, puunvärinen tsasouna seisoo keskellä kylää maisemaa kaunistamassa ympärillään kauniisti kaareileva aita. Sen rakentamisen puuhmiehenä oli Kalevalan nykyinen piirihohtaja Skripkin. Tsasouna valmistui ja se vihittiin käyttöön viime kesänä. Kun kysyin, toimittaako siellä joku jumalanpalveluksia, niin mummut arvelivat, jotta "voit se Sergei niitä pitiäki, emmä myö tiijä". Sen he kuitenkin tiesivät, että jos joku turisti haluaa katsella pikku pyhäkköä sisältäpäinkin, niin avaimet saa Maria Karelskajalta tai Nina Nelubovalta.

ANJA MALINEN

Jyskyjärven uusi tsasouna on tien varressa keskellä kylää.

□ □ Jyskyjärven volostin elämästä vuosisadan taitteessa saa hyvän käsityksen seurakunnan vaiheista kertovasta artikkelista, joka julkaistiin KH:ssa n:o 3-4/1998.